

II

Am mers îndelung prin crevase, cărându-l în brațe pe Mademba, greu ca un copil adormit. Țintă ignorată de inamic, eram în capcană sub lumina lunii pline și am ajuns la gaura căscată a tranșeei noastre. Și, văzută de departe, tranșeea noastră mi-a apărut ca buzele întredeschise ale sexului unei femei uriașe. O femeie deschisă, oferită războiului, obuzelor și nouă, soldaților. Este primul lucru de nemărturisit pe care mi-am permis să-l gândesc. Înainte să moară Mademba, n-aș fi îndrăznit niciodată să gândesc așa ceva, să-mi spun că văd tranșeea ca un sex femeiesc colosal care avea să ne primească pe mine și pe Mademba. Interiorul pământului era în exterior, interiorul minții mele era în exterior și am știut, am înțeles că pot să gândesc orice vreau, cu condiția să nu aflu ceilalți. Atunci mi-am închis gândurile în interiorul capului, după ce le observasem îndeaproape. Stranii.

M-au primit în burta pământului ca pe un erou. Mersesem sub luna luminoasă, ținându-l strâns pe

DAVID DIOP

Mademba, fără să bag de seamă că o fâșie lungă din intestinul lui scăpase din nodul cămășii legate pe mijloc. Când au văzut dezastrul uman pe care-l duceam în brațe, au spus că-s curajos și puternic. Au spus că ei n-ar fi putut. Că poate l-ar fi abandonat șobolanilor pe Mademba Diop, că n-ar fi îndrăznit să-i adune cu sfințenie măruntaiele în vasul sacru al trupului. Au spus că nu l-ar fi cărat pe o distanță atât de lungă sub un clar de lună atât de luminos, în văzul inamicilor. Au spus că merit o medalie, că voi primi crucea de război, că familia mea va fi mândră de mine, că Mademba, care mă privește din cer, ar fi mândru de mine. Chiar și generalul nostru, Mangin, ar fi fost mândru de mine. Și atunci m-am gândit că nu-mi pasă de medalie, dar că nimeni nu va ști asta. Nimeni nu avea să știe că Mademba mă implorase de trei ori să-lucid, că rămăsesem surd la cele trei rugăminți ale lui, că fusesem inuman din supunere față de vocea datoriei. Dar devenisem liber să n-o mai ascult, să nu mă mai supun vocilor care îți poruncesc să nu fii uman când ar trebui.

III

În tranșee trăiam ca toți ceilalți, beam, mâncam ca toți ceilalți. Câteodată cântam ca toți ceilalți. Cânt fals și toată lumea râde când cânt. Îmi spuneau: „Voi, din neamul Ndiaye, nu știți să cântați.“ Cam râdeau de mine, dar mă respectau. Nu știau ce gândesc despre ei. Mi se păreau proști, mi se păreau idioți pentru că nu se gândesc la nimic. Soldați albi sau negri, spun întotdeauna „da“. Când primesc ordin să iasă din tranșeea protectoare ca să atace descoperiți inamicul, spun „da“. Când li se spune să facă pe sălbaticii ca să sperie inamicul, „da“. Căpitanul le-a zis că inamicii se tem de negrii sălbatici, de canibali, de zuluși și ei au râs. Se bucură că inamicii din fața lor se tem de ei. Se bucură să uite de propria lor frică. Astfel că, atunci când ies din tranșee cu pușca în mâna stângă și cu maceta în dreapta, năpustindu-se din pânțelele pământului, își pun pe față niște ochi de nebuni. Căpitanul le-a spus că sunt mari războinici, așa că le place să moară cântând și rivalizează între ei în nebunie. Un Diop n-ar vrea să se

spună că e mai puțin curajos decât un Ndiaye, de aceea, îndată ce fluierul strident al căpitanului Armand dă comanda, iese din groapă urlând ca un sălbatic. Aceeași rivalitate între neamurile Keïta și Soumaré. Același lucru între Diallo și Faye, Kane și Thioune, Diané, Kourouma, Bèye, Fakoli, Sall, Dieng, Seck, Ka, Cissé, Ndour, Touré, Camara, Ba, Fall, Coulibaly, Sonko, Sy, Cissokho, Dramé, Traoré. Toți se duc la moarte fără să se gândească, pentru că le-a spus căpitanul Armand: „Voi, ciocolatele¹ Africii Negre, sunteți de la natură cei mai curajoși dintre curajoși. Franța recunoscătoare vă admiră. Ziarele vorbesc numai despre faptele voastre de vitejie!“ Așa că le place să iasă fugind cât îi țin picioarele ca să fie masacrați mai abitir, urlând ca turbații, cu pușca regulamentară în mâna stângă și maceta sălbatică în cea dreaptă.

Dar eu, Alfa Ndiaye, am înțeles bine cuvintele căpitanului. Nimeni nu știe ce gândesc, sunt liber să gândesc ce vreau. Iar ce gândesc e că ei ar vrea să nu gândesc. Ceea ce este de negândit se ascunde după cuvintele căpitanului. Franța căpitanului are nevoie să facem pe sălbaticii când îi convine. Are nevoie să fim sălbatici fiindcă inamicii se tem de macetă. Știu, am înțeles, nu e mai complicat de-atât. Franța căpitanului are nevoie de sălbăticia noastră și, cum suntem supuși, eu și ceilalți,

¹ În jargonul militar francez din timpul Primului Război Mondial, *chocolat* era un termen peiorativ pentru „africani“ (n. tr.).

Frate de suflet

jucăm rolul sălbaticilor. Tăiem în carnea dușmanului, mutilăm, decapităm, eviscerăm. Singura diferență între camarazii mei Toucouleur și Sérère, Bambara și Malinké, Soussou, Haoussa, Mossi, Marka, Soninké, Senoufo, Bobo sau Wolof, singura diferență între ei și mine este că eu am devenit sălbatic prin reflecție. Ei joacă această comedie numai când ies din pământ, eu o joc numai cu ei, în tranșeea protectoare. Între noi, râdeam și chiar cântam fals, dar mă respectau.

De cum ieșeam din tranșee în fugă, de cum tranșeea mă năștea urlând, inamicii n-aveau decât să se păzească. Nu mă întorceam niciodată când se suna retragerea. Mă întorceam în tranșee mai târziu. Căpitanul știa și mă lăsa în pace, uimit că revin întotdeauna viu, întotdeauna zâmbitor. Mă lăsa în pace, chiar și când mă întorceam târziu, fiindcă aduceam trofee în tranșee. Aduceam pradă de război sălbatică. Aduceam întotdeauna, la sfârșitul bătăliei, în noaptea neagră sau noaptea scăldată în lumina lunii și în sânge, o pușcă inamică cu tot cu mână. Mâna care o ținuse, mâna care o strânsese, mâna care o curățase, mâna care o unse, mâna care o încărcase, o descărcase și o reîncărcase. Așa că, atunci când se suna retragerea, căpitanul și camarazii care se întorseseră să se îngroape de vii în protecția umedă a tranșeei își puneau două întrebări. În primul rând: „Oare Alfa Ndiaye o să se întoarcă viu printre noi?“ În al doilea rând: „Oare Alfa Ndiaye o să

vină cu o pușcă și cu mâna inamicului care a ținut-o?“
 Și întotdeauna mă întorceam după ceilalți în matricea pământului, uneori sub focul inamic, pe vânt, ploaie ori ninsoare, cum spune căpitanul. Și întotdeauna aveam o pușcă inamică și mâna care o ținuse, o strânsese, o curățase, o unsese, mâna care o încărcase, o descărcase și o reîncărcase. Iar căpitanul și camarazii mei supraviețuitori care-și puneau de fiecare dată aceste două întrebări în seara atacurilor se bucurau când auzeau focurile și strigătele inamicilor. Își spuneau: „Uite că vine Alfa Ndiaye. Dar oare pușca și-o fi aducând-o cu tot cu mâna tăiată?“ O pușcă, o mână.

Odată întors cu trofeele mele, vedeam că sunt foarte, foarte mulțumiți de mine. Îmi păstrasera mâncare, îmi păstrasera mucuri de țigări. Erau într-adevăr atât de bucuroși să mă vadă întors, încât nici nu m-au întrebat vreodată cum fac, cum apuc pușca inamică și mâna tăiată. Se bucurau grozav că mă întorc pentru că țineau mult la mine. Devenisem totemul lor. Măinile mele le confirmau că rămăseseră vii încă o zi. Nici nu mă întrebau vreodată ce-am făcut cu restul corpului. Nu-i interesa cum prinsesem inamicul. Nici cum tăiasem mâna. Îi interesau rezultatul, sălbăticia. Și râdeau cu mine gândindu-se că, de atâta timp, pesemne că inamicilor din față trebuie să le fie foarte, foarte frică să nu se vadă cu mâna tăiată. Iar căpitanul și prietenii mei nici măcar nu știau cum îi prind și ce fac după aceea

Frate de suflet

cu restul corpului. Nu-și imaginau nici măcar un sfert din ce le făceam, nu-și imaginau niciun sfert din frica inamicilor din față.

Când ies din pânțelele pământului, sunt inuman prin alegere, devin doar puțin inuman. Nu pentru că mi-a ordonat căpitanul, ci pentru că așa am gândit și am vrut eu. Când mă năpustesc urlând din matricea pământului, nu intenționez să ucid mulți inamici din față, ci să ucid unul singur, în felul meu, liniștit, așezat, încet. Când ies din pământ, cu pușca în mâna stângă și maceta în mâna dreaptă, nu prea țin seama de camarazii mei. Nu-i mai cunosc. Cad în jurul meu cu fața la pământ, unul câte unul, iar eu alerg, trag și mă arunc pe burtă. Alerg, trag și mă târăsc pe sub sârma ghimpată. Poate că, tot trăgând, oi fi omorât din întâmplare vreun inamic, fără să vreau cu adevărat. Poate. Dar ce vreau eu e lupta corp la corp. De asta alerg, trag, mă arunc pe burtă și mă târăsc ca să ajung cât mai aproape de inamicul din față. Când se văd tranșeele lor, nu mai fac decât să mă târăsc, apoi, puțin câte puțin, nu mă mai mișc aproape deloc. Fac pe mortul. Aștept calm să prind unul. Aștept să iasă unul din groapă. Aștept oprirea ostilităților odată cu lăsarea serii, răgazul, încetarea focului.

Iese mereu unul din groapa de obuz în care s-a refugiat, ca să se întoarcă în tranșee pe seară, când nu mai trage nimeni. Atunci îl tai cu maceta în spatele

genunchiului. E ușor, mă crede mort. Inamicul din față nu mă vede, cadavru printre cadavre. Pentru el, mă întorc din morți ca să-l omor. Atunci inamicul din față se sperie așa de tare, că nici nu țipă când îl tai în spatele genunchiului. Se prăbușește, atâta tot. Atunci îl dezarmez, apoi îi pun căluș. Îi leg mâinile la spate.

Câteodată e ușor. Alteori e mai greu. Unii se împotrivesc. Unii nu vor să creadă că vor muri, unii se zbat. Atunci îi dobor fără zgomot, fiindcă am numai douăzeci de ani și sunt, cum spune căpitanul, o forță a naturii. Apoi îi apuc fie de o mânecă a uniformei, fie de un bocanc și-i trag încetișor, târându-mă pe pământul nimănui, cum spune căpitanul, între cele două tranșee mari, prin gropile de obuz, prin bălțile de sânge. Pe vânt, ploaie ori ninsoare, cum spune căpitanul, aștept să se trezească, aștept răbdător ca inamicul din față să se trezească dacă l-am doborât. Dacă nu, dacă acela pe care l-am târât în groapa de obuz s-a lăsat în voia mea gândindu-se că mă păcălește, aștept să-mi trag sufletul. Aștept să ne liniștim amândoi, împreună. În timp ce aștept, îi zâmbesc la lumina lunii și a stelelor, ca să nu se agite prea tare. Dar când îi zâmbesc simt că se întreabă în mintea lui: „Dar ce vrea de la mine sălbaticul ăsta? Ce vrea să-mi facă? Oare vrea să mă mănânce? Vrea să mă violeze?” Sunt liber să-mi imaginez ce gândește inamicul din față, pentru că eu știu, am înțeles. Privind în ochii albaștri ai inamicului, văd adesea spaima bruscă

Frate de suflet

de moarte, de sălbăticie, de viol, de antropofagie. Văd în ochii lui ce i s-a spus despre mine și ce a crezut fără să mă fi întâlnit înainte. Mă gândesc că, văzând că mă uit la el cu un zâmbet, își spune că nu l-au mințit, că eu, cu dinții mei albi în noapte, cu sau fără lună, o să-l devorez de viu sau o să-i fac ceva și mai rău.

Lucrul cumplit se întâmplă când, odată ce mi-am tras sufletul, îl dezbrac pe inamicul din față. Când îi deschei nasturii vestonului, văd cum ochii albaștri ai inamicului se umplu de lacrimi. Atunci simt că se teme de mai rău. Fie că e curajos sau speriat, viteaz sau laș, în momentul când îi deschei uniforma, apoi cămașa, ca să-i dezvelesc burta foarte albă în clarul de lună sau în ploaie sau sub ninsoarea care cade încet, simt cum ochii inamicului din față se sting puțin. Toți sunt la fel, cei înalți, cei scunzi, cei grași, cei curajoși, cei lași, cei mândri, când mă văd uitându-mă la burta lor albă care palpită, privirea li se stinge. Toți la fel.

Atunci mă reculeg puțin și mă gândesc la Mademba Diop. Și de fiecare dată aud în minte cum mă imploră să-i tai gâtul și mă gândesc că am fost inuman lăsându-l să mă implore de trei ori. Mă gândesc că de data asta voi fi uman, nu voi aștepta ca inamicul din față să mă implore de trei ori înainte să-lucid. Ceea ce n-am făcut pentru prietenul meu voi face pentru inamicul meu. Din omenie.

